

Terviseministri määruse „Vee terviseohutuse infosüsteemi põhimäärus“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Vee terviseohutuse infosüsteemi põhimäärusega reguleeritakse joogi-, suplus- ja ujulavee ning loodusliku mineraalvee ja allikavee kvaliteedi andmete kogumist, töötlemist ja avalikustamist ning infosüsteemi haldamist. Infosüsteemi kogutakse ka isikustamata andmeid, mis on seotud inimese terviseriskidega. Vee terviseohutuse infosüsteemi haldab vastutava töötlejana Terviseamet alates 2011. aastast.

Eelnõuga kehtestatakse põhimäärus terviktekstina seoses rahvatervishoiu seaduse jõustumisega 2025. aasta 1. septembril, mis asendab kehtetuks tunnistatavat rahvatervise seadust. Võrreldes kehtiva põhimäärusega sisulisi muudatusi ei tehta.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi rahvatervishoiu osakonna nõunik Ramon Nahkur (ramon.nahkur@sm.ee). Eelnõu juriidilise analüüsi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigushõunik Piret Eelmets (piret.eelmets@sm.ee). Andmekaitse õigusliku analüüsi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna andmekaitseõiguse juht Nele Nisu (Nele.Nisu@sm.ee). Eelnõu on keeleteimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteimetaja Virge Tammaru (virge.tammaru@fin.ee).

Eelnõu koostamise juures oli Terviseamet (Aune Annus-Urmet).

1.3. Märkused

Eelnõu on seotud rahvatervishoiu seaduse (edaspidi *RTHS*) (433 SE) jõustumisega 2025. aasta 1. septembril. Seoses uue rahvatervishoiu seaduse jõustumisega on vaja kehtestada uuesti rahvatervishoiu seaduse rakendusaktid. Eelnõuga asendatakse seni kehtinud tervise- ja tööministri 6. märtsi 2019. a määrus nr 15 „Vee terviseohutuse infosüsteemi põhimäärus“ (edaspidi *kehtiv määrus*). Määrus eelnõu kehtestatakse rahvatervishoiu seaduse § 29 lõike 5 alusel.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Võrreldes kehtiva määrusega sisulisi muudatusi ei tehta.

Määruse eelnõu koosneb 18 paragrahvist.

Paragrahv 1 sätestatakse infosüsteemi asutamine, selle pidamise eesmärk ja nimetus. Vee terviseohutuse infosüsteemi peetakse joogi-, suplus- ja basseinivee, loodusliku mineraalvee ja allikavee kvaliteedi kohta andmete kogumiseks, terviseohutuse analüüsiks ning statistika ja teadusliku uurimistöö, sealhulgas epidemioloogiliste uuringute tegemiseks.

Paragrahv 2 sätestatakse vee terviseohutuse infosüsteemi vastutav ja volitatud töötleja. Infosüsteemi vastutav töötleja on Terviseamet, mis tuleneb juba RTHS § 29 lõikest 4, kes on tegelik andmehaldaja lähtuvalt infosüsteemi eesmärkidest ja kellel on asjakohane positsioon arenduste juhtimiseks ja sellega ka vastutuse võtmiseks. Infosüsteemi volitatud töötleja on Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus Sotsiaalministeeriumi ja ministeeriumi valitsemisala asutuste info- ja kommunikatsioonitehnoloogia teenuste arendamise, haldamise ja pakkumise ülesannetes.

Paragrahv 3 sätestatakse vastutava ja volitatud töötleja ülesanded. Vastutava töötleja (Terviseamet) ülesanne on juhtida infosüsteemi pidamist ning kehtestada infosüsteemi andmetele

juurdepääsu ja infosüsteemi andmete töötlemise kord. Samuti on vastutava töötleja ülesanneteks andmete väljastamine ja selle üle arvestuse pidamine, järelevalve infosüsteemi volitatud töötlejate tegevuse üle ning muud infosüsteemiga seotud koordineeriva iseloomuga ülesanded. Vastutav töötleja koostab andmete põhjal perioodiliselt statistilisi kokkuvõtteid, tagab turbealase info pideva analüüsimise ja turvariskide väljaselgitamise, võtab andmete käideldavuse, tervikluse ja konfidentsiaalsuse tagamiseks kasutusele infosüsteemi turvanõuetele vastavad turvameetmed ning täidab muid vastutava töötleja ülesandeid õigusaktides sätestatud ulatuses.

Volitatud töötleja (Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus) tagab infosüsteemi igapäevaseks toimimiseks vajalikud tegevused: analüüsi- ja arendustööd, tööde testimise korraldamine, infosüsteemi pidamine, haldamine ja majutamine, turvameetmete rakendamine ja intsidentide käsitlemine, infosüsteemi kasutamise takistuste kõrvaldamine ja infosüsteemi töö tagamine, elektroonilise andmevahetuse korraldamine riigi infosüsteemi teiste andmekogudega, andmevahetuse kokkulepete sõlmimine õigusaktides sätestatud ulatuses ning muude volitatud töötleja ülesannete täitmine õigusaktides sätestatud ulatuses.

Paragrahvis 4 sätestatakse infosüsteemi ülesehitus. Infosüsteemi koosneb elektroonsetest alusdokumentidest, elektroonsest andmebaasist ja arhiveeritud infosüsteemi andmetest. Paberil esitatud andmed kantakse Terviseameti poolt infosüsteemi (§ 8 lg 3).

Paragrahvis 5 sätestatakse infosüsteemi andmete kaitse. Infosüsteemi andmete kaitse tagatakse käideldavuse, tervikluse ja konfidentsiaalsuse parameetrite hindamise kaudu vastavalt riigi infosüsteemide turvameetmete süsteemi nõuetele. Infosüsteemi kantud andmete käideldavuse, tervikluse ja konfidentsiaalsuse tagamiseks rakendatakse organisatsioonilisi, füüsilisi ja infotehnoloogilisi turvameetmeid. Infosüsteemi turvaklass on K1T1S1 ja turbeaste on madal.

Paragrahvis 6 sätestatakse, et infosüsteemi andmetel on informatiivne tähendus.

Paragrahvides 7–9 sätestatakse infosüsteemi esitatavad ja kantavad andmed, nende andmete esitajad ning esitamise ja kandmise kord. Infosüsteemi esitavad andmeid erinevad riiklikud registrid, joogivee käitlejad, loodusliku mineraalvee või allikavee käitlejad, supluskohta valdajad ja ujula valdajad. Vastutav töötleja on kohustatud kandma paberil esitatud andmed infosüsteemi kohe peale andmete esitamist või järelevalve tulemuste selgumist.

Paragrahvis 10 sätestatakse andmete õigsuse tagamine ja andmete muutmine. Andmete sisestaja võib olla nii andmete andja ise või ka vastutav töötleja ehk Terviseamet, arvestades, et andmete esitajal võib endal puududa võimekus või oskus enesekontrolli tulemused infosüsteemi sisestada. Selleks peab andmete esitaja sõlmima Terviseametiga kokkuleppe, milles määratakse kindlaks ujula ja veekäitleja enesekontrolli käigus võetud veeproovide andmete infosüsteemi sisestamise õigused ja kord. Enesekontrolli käigus võetud veeproovide analüüside tulemuste andmete sisestamise õiguse võib andme andja anda volitusega Terviseametile.

Infosüsteemi kantud andmete muutumise korral esitab andmete esitaja vastutavale töötlejale uued andmed, mille alusel vastutav töötleja muudab kande kahe tööpäeva jooksul, või teeb andmete esitaja seda vastavalt kokkuleppele ise. Ebaõigete andmete avastamise korral suletakse need kuni andmete parandamiseni. Infosüsteemi esitatud andmete õigsuse eest vastutab andmete esitaja. Infosüsteemi kantud andmete vigade või ebatäpsuste avastamise korral parandab andmed vastutav töötleja, v.a juhul, kui sellekohane õigus on antud edasi andmete esitajale pooltevahelise kokkuleppega.

Paragrahvis 11 sätestatakse, et volitatud töötleja tagab infotehnoloogiliste vahenditega infosüsteemis tehtud logid kande vaatamise, lisamise, muutmise ja kustutamise kohta, võimaldades tuvastada töötlemistoimingu teinud isiku ja töötlemise aja.

Paragrahvis 12 sätestatakse juurdepääs infosüsteemi andmetele ja andmete väljastamine. Juurdepääs infosüsteemi andmetele ja andmete väljastamine võimaldatakse kooskõlas avaliku teabe seaduse ja isikuandmete kaitset reguleerivate õigusaktidega. Infosüsteemist väljastatavate

andmete õigsuse eest vastutab vastutav töötaja. Samuti tagab vastutav töötaja avalikkusele veebilehe kaudu juurdepääsu infosüsteemi andmete põhjal koostatud statistilistele andmetele isikustamata kujul. Vastutav töötaja peab arvestust selle üle, kellele, mis eesmärgil, millal, millisel viisil ja milliseid andmeid on infosüsteemist väljastatud.

Paragrahvis 13 sätestatakse, et andmevahetus teiste andmekogudega toimub riigi infosüsteemide andmevahetuskihi kaudu või muul kokkulepitud elektroonset teabevahetust võimaldavat viisil.

Paragrahvis 14 sätestatakse infosüsteemi andmete säilitamine. Infosüsteemi andmeid säilitatakse tähtajatult. Kuna paljud veevõrgud on omavahel seotud, siis on oluline, et juhul kui mõni veevõrk likvideeritakse, oleks info selle veevõrgu kohta alles. Digitaalseid alusdokumente säilitab volitatud töötaja dokumendiliigi säilitustähtaja järgi. Logiandmete säilitamise tähtajana nähakse määruhes ette viis aastat.

Paragrahvis 15 sätestatakse, et järelevalvet infosüsteemi pidamise üle tehakse õigusaktides sätestatud korras (nt Andmekaitse Inspeksioon oma pädevuse piires).

Paragrahvis 16 sätestatakse infosüsteemi rahastamine. Infosüsteemi pidamist ning hooldus- ja arendustöid rahastatakse riigieelarvest vastutavale ja volitatud töötajale selleks otstarbeks eraldatud vahenditest.

Paragrahvis 17 sätestatakse infosüsteemi lõpetamine. Infosüsteemi lõpetamine toimub valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul avaliku teabe seaduses sätestatud korras. Lõpetamisel määratakse eraldi otsusega infosüsteemi andmete üleandmise või hävitamise kord ja tähtaeg.

Paragrahvis 18 sätestatakse määruse jõustumisajana 1. september 2025. a, mis on rahvatervishoiu seaduse jõustumise aeg.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole otseselt seotud Euroopa Liidu õiguse ülevõtmisega ega ole vastuolus ELi õigusega. Eelnõu toetab joogivee direktiivi (EL) 2020/2184 rakendamist.

4. Määruse mõjud

Võrreldes kehtiva määrusega muudatusi ei tehta ja seetõttu ei käsitleta seletuskirjas ka mõjusid.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega täiendavaid tulusid ega kulusid riigiasutustele ja kohaliku omavalitsuse üksustele ei kaasne.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. septembril 2025. a. Jõustumise aeg on seotud uue rahvatervishoiu seaduse jõustumise ajaga.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu Kliimaministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Terviseametile ja Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele.